

Q 241

Handwritten text in Gothic script, likely a library stamp or inventory number, partially obscured by the binding.

DISPUTATIO
De
NATURA ET CON-
STITUTIONE POLITICES.

Quam
In Incllyta Philurea

*DEO favente & Celeberrimò Facultatis Philosophicæ
Collegiò indulgente*

P R Æ S I D E

Virò Excellentiss. Clarissimoq;

DN. M. JACOBO THOMASIO,

Dialectices Philippeæ Professore celeberrimò,
Facultat. Philosophicæ Adessore & Collegii
minor. Princip. Collegiato.

*Dn. Præceptore, Promotore ac Fautore suo colendò
Publicæ placidæq; Eruditorum Disquisitioni
submittit*

JOHANNES CHRISTIANUS VILIZ,
Qvedlinburgensis Saxo.
A. & R.

Ad diem 12. Februarij

H. L. Q. C.

ANNO MDC LIX.

L I P S I Æ
Typis Hæred. Colerianis.

DISPUTATIO

NATURARUM

CONSTITUTIONE POLITICIS.

In Aulica Philoſophia

DEO SACRIS ET CAESARIIS FACULTATIBUS

DA M. JACOBO THOMASIO

PHILOSOPHO, PRAECEPTORI

PHILOSOPHIAE AULICAE

DE PRINCIPALIBUS

PHILOSOPHIAE

IOHANNIS CHRISTIANI VILLI

PHILOSOPHI, PRAECEPTORI

PHILOSOPHIAE AULICAE

PHILOSOPHIAE AULICAE

PHILOSOPHIAE AULICAE

PHILOSOPHIAE AULICAE

PHILOSOPHIAE AULICAE

PHILOSOPHIAE AULICAE

PHILOSOPHIAE AULICAE

Handwritten signature or initials

A Ω.

P R Æ F A M E N.

Quod Encomium Cicero lib. V. Tusc. tribuit Philosophiæ universæ, id nos imprimis ad Politicam accommodare, verbisq; summi oratoris paulisper mutatis atq; dilatatis, hunc in modum exclamare possumus: *O vitæ Politica Dux! O civilis vitæ Architectrix! quid non modò nos sed universa vitæ, omnes actiones cogitationesq; hominum, sine te fuisset? tu urbes peperisti, partas conser vasti, munivistiq; legibus: Tu hominum societatem primò domiciliis, deinde conjugis justis, tum morum ac disciplinæ vinculo colligasti. Tu Dux & Autor virtutum: tu Magistra morum. Tu pacem civibus, incrementa civitatibus, gloriam, dignitates, opes, sumamq; amplitudinem tui studiose confers. Tuò præsidio incolumes, tuâ autoritate ab improborum impetu tuti sumus; tuò munere & domi securè & foris in iudicio, in contractibus, in negotiis omnibus, sine injuria, honestè tutoq; versamur: per te quid nostrum, quid alienum, quid commune sit, exploratum habemus: per te fundos, patrimonium, hæreditates, uxorem, liberos, & quæcunq; nostra nobis chara sunt, stabilia, inviolata, tuta, sarta, tecta, retinemus! Sine dubio summa est Politicæ doctrinæ præstantia, nobilitas insignis, utilitas admirabilis. Quapropter & nos illius amore*

A 2

amore

amore incitati, præsentem de ejus natura & constitutione, Disputationem, pro concessis ingenio viribus, conscripsimus, sperantes conatum hunc nostrum æquis censoribus non improbatum iri. Ne verò ἀμέθοδος dicamur, certis atq; distinctis positionibus & expositionibus animi nostri sensa inclusimus, Deum orantes, suò numine ac lumine nos ducere velit!

POSITIO I.

Definienda rei præcognitio est instituenda, quæ absolvitur explicatione Etymologia, Homonymia ac Synonymia.

EXPOSITIO.

§. I.

ET si major & potior rerum est habenda ratio, ut inter omnes ex Doctorum sententiis constat, quippe cum res prædominantur, verba v. ancillantur, rebus se subjiciendò, illarumq; intentioni serviendò: tamen etiam verborum cura non est postponenda, quoniam sunt rerum notæ, Cic. in Top. Aristot. in l. de interpret. c. i. pictura animi, causa doctrinæ & instrumenta cognitionis, quibus videlicet in rei perceptionem provehimur, dicente & docente subtilitatum magistro Exerc. i. f. i. Quapropter & nos operæ pretium facturos confidimus, si Etymologiam, Synonymiam & Homonymiam argumenti nostri in fronte statim examinemus.

§. 2. Quod igitur Etymologiam spectat, notandum est, hanc vocem, Politica, πολιτική, à Græcis ad Latinos deductam, dici ἀπὸ τῆς πολιτείας, à Republica, (quo sensu Arist. l. 3. Pol. c. 4. & alibi hoc nomen usurpat,) πολιτείαν vero ἀπὸ τῆς πόλεως derivari, quod vocabulum à πλῆς fluere videtur. Cum autem πολιτική sit vocabulum adjectivum, subaudiri debet Πραγματική, Φρόνησις, aut aliquid tale, quod verti possit Civilis prudentia.

tia. Et à πολιτική oriuntur πολιτικός & πολιτικόν, politicus & politicum. vid. Cella Wendeler.

§. 3. Porro non anò modò Politicam sumi advertimus. 1. enim p[ro] tota Phil[osophia] practica, per synecdochen partis pro toto, accipitur, includitq[ue] Ethicam, Politicam ειδικώς appellatam & Oeconomicam. Arist. non semel. 2. pro parte Philosophiæ practicae, eâ, quæ est de Republica. Hòc autem modo iterum διττώς consideratur, (α) systematicè (β) & habitua-liter. Illò respectu legitimam præceptorum comprehensionem: hòc habitum Rempublicam bene instituendi & administrandi significat. 3. Artem simulandi & dissimulandi, itemq[ue] comiter & amicè cum hominibus conversandi, innuit. 4. capitur pro arte Machiavellicæ, quæ in fraudibus versipelli astutia, aut jesuiticis dolosis fidei elasionibus, verborum æquivocis significationibus, aut reservationibus mentalibus, consistit. Neufeld. disp. i. polit. Ex his acceptationibus secunda & quidem respectu posteriori, ad nostrum facit institutum. Solemus enim hodie, secus atq[ue] veteres, cum Politicam nominamus, practicae philosophiæ partem tantum alteram intelligere.

§. 4. Cæterum, quia vox πολιτικός, η, ον, denominativa est, & vero non tantum arti illi, seu, habitui circa Rempubl. versanti, sed aliis insuper rebus tribui solet, non abs re erit, hòc locò videre, quibusnam præterea rebus, & quo sensu accommo-detur.

§. 5. Primò Philosophus V. Nicom. c. 6. τὸ δίκαιον πολιτικόν, jus civile, quod videlicet intercedat hominibus liberis, sufficientiæ gratiâ societate vitæ copulatis, considerat, illudq[ue] αἰσθητικώς δίκαιον vocat, sensu videlicet tam amplo sumens hoc vocabulum, ut postea c. seqv. dividere illud potuerit in naturale & legitimum (Φυτικόν & νομικόν) strictius longè Jcti, cum jus civile à naturali & gentium jure, tanquam species disparatas distingvunt. Sed Aristoteles πολιτικόν appellandum ibi putavit jus omne, quocunq[ue] civiles societates continerentur.

§. 6. Deinde l. i. Hist. anim. c. i. animalia quædam πολιτικὰ vocantur. Cùm enim distinxisset ibi philosophus animalia gregalia (αγελαια) à solitariis, (μοναδικαίς:) gregalia sta-

im dividit in civilia (πολιτικά) & sparsa (προσθδικά inciviles animantes vertit Gaza,) civilia vero definit, quorum unum & commune omnium opus est, qualia sint homo, apes, vespa, formica, grus. Civile animal hominem passim etiam pronunciat in Ethicis & Politicis I. Nicom. 7. VIII. 12. IX. 9. I. Polit. 2. & III. 4. pro quo Stobaeus eleganter φιλόδηλον καὶ κοινωνικὸν ζῶον dicit, descriptus à Camerario post libell. Plutarchi de virtute morali p. 77. *Hominis natura habet quiddam innatum qf. civile atq; populare, quod Graeci πολιτικὸν vocant, Cic. V. fin. p. 140.*

§. 7. Sed hoc sensu nemo est hominum, qui non politicus appellari possit. Superfunt aliae significationes, quæ non in omnes conveniunt, quarum aliae ad τὴν πολιτείαν, aliae ad τὴν πολιτικὴν ἔξιν respiciunt. Ad τὴν πολιτείαν, ut cum I. polit. I. & 3. πολιτικός opponitur τῷ βασιλικῷ, ubi βασιλικός est, qui in regno scit imperare, πολιτικός, qui in Republica populari (hanc enim generis nomine πολιτείαν appellare solent graeci) per vices jam imperare novit, jam parere.

§. 8. Ab habitu vero politico varii generis Politici denominantur, prout ipsa Politicæ artis vox ambigua est. Nam ut ea sensu totali Ethicam includit quoq; , ita bonus Politicus interdum sumitur pro bono Ethico, ut I. Eudem. 5. ubi negat Aristot. omnes qui vocentur vulgò politici, hoc nomine statim dignos esse, quia multi sint πολιτικοὶ ἢ κατὰ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ μὲν γὰρ πολιτικός, inquit, τῶν καλῶν ἐστὶ πρῶτον προσαιρετικός, αὐτῶν χάριν, qui profectò character est viri probi, Ethici boni.

§. 9. Ulterius ut sensu partiali Politica sumitur pro ea facultate, quæ in Republ. & negotiis civilibus versatur; quam alii veram, alii falsam; perfectam nonnulli, alii imperfectam sibi comparaverunt: ita & Politicus. sensu istis facultatibus accommodatò, verus est alius, alius falsus: perfectus unus, imperfectus alter. Verum politicum Arist. I. Nicom. 13. *maximè laborare ait de virtute, ut eam civibus inferat, probosq; eos & legibus obtemperantes reddat.* In hoc enim sita est civilis beatitudo, ad quam talis politicus consilia sua ultimò dirigit. Unde patet, falsò politicorum nomen arrogare sibi callidos & versutos homines, qui in gerendâ Republ. non salutem populi, sed huic repugnans,

pugnans, nescio quod simulacrum improbitatis Machiavellicæ respiciunt, nec Deum, nec homines, (ut Piccartus loquitur p. 7. proleg. ad Arist. Polit.) reverentes, juramentis tanquam manibus ad extergendum sordes quotidianas utentes. Cellarius p. 17. Polit. hos rectius *Statistas*, quàm *Politicos* vocari existimat.

§. 10. Ad perfectum politicum Arist. c. ult. Nicom. perinde ut ad perfectum Medicum, duo requirit, certam universalem scientiam, & experientiam singularium. Necessè ergo est, pro imperfectis Politicis habeamus, qui vel scientiâ vel experientiâ solâ suffulti, alterò qf. Politicos pede claudicant. Ad priorem classem meritò Sophistas sui temporis Arist. d. l. relegat, præsertim, cum ne ipsâ quidè, quam profitebantur, politicarum rerum scientiâ satisessent accuratâ instructi. Ad posteriorem referamus licet eos, qui se hâc parte Empiricis medicis similes præbent.

§. 11. Etiam oratores olim titulum Politicorum sibi sumebant, ut innuitur *libro I. Rhetor. c. 2.* sed hos sefellit illa, quæ Rhetoricæ, cum practicâ Philosophiâ, intercedit cognatio. Etenim ut d. l. scribit Arist. *συμβαίνει τὴν ῥητορικὴν οἷον τὴν φιλοσοφίαν ἐν τῆς διαλεκτικῆς, εἶναι, καὶ τῆς περὶ τὰ ἠθικὰ πραγμάτων, ἢν δίκαιόν ἐστι προσωποποιεῖν πολιτικῶν.* Eodem errore Sophistæ politicam vel idem cum Rhetoricâ, vel eâ etiam minutius quipiam esse credebant. c. ult. Nicom.

§. 12. Synonymiam Politicæ quod attinet, nullam habet ea magnoperè, nisi quòd latinè doctrina civilis, vel de Republica verti solet. Hinc Politicos suos libros Lipsius doctrinam Civilem, Bodinus, Petrus Gregorius, Conzen, alii de Republica inscripserunt. Casus volumini, quod ad ductum Politicorum Aristotelis scripsit, Sphæræ civitatis nomen posuit. Periphrases & Encomia Politicos in hunc locum congerere, rem esse arbitramur nec iudicii ullius, nec necessitatis.

POSITIO II.

*Politica est Prudentia civitati formam Reip.
rectè*

*rectè imponendi, eamq; ad salutem Civium admi-
nistrandi.*

EXPOSITIO.

Præmissis iis, quæ ad nominis s. definiti analysin & illu-
strationem spectant, ritè venimus ad ea, quæ ad rem ipsam fa-
ciunt. Observamus autem in definitione, tum genus, tum dif-
ferentiam Specificam.

POSITIO III.

Genus Politica est Prudentia.

EXPOSITIO.

§. 1. Prudentiam legitimum esse ac proximum Politicæ
genus, probamus hõc argumentõ. *Quicquid de Politica proxi-
mè predicatur in quid, illud ejus verum est & proximum genus :
Prudentia de Politica proximè predicatur in quid, E.*

§. 2. Major radiat suâ luce. Minor ut probetur, præ-
supponimus, quòd nemo negabit facillè, Politicam habitualiter,
ut nos facturos prædiximus, consideratam, esse in prædicamento
qualitatis & quidem primâ ejus specie, quæ vocatur habitus.

§. 3. Jam cum habitus non unius sed diversi generis re-
censeantur, circumspiciendum est, ad quem proximè hæc Disci-
plina accedat. Non est autem habitus moralis. Tametsi enim
verus Politicus non est, qui non idem morales virtutes possideat :
tamen habitus ille, à quo talis appellatur propriè politicus, non
in appetitu, sed intellectu sedem habet. Ergo in Habituum in-
tellectualium classe quærenda erit Politica.

§. 4. Hos quinque numerat Aristot. VI. Nicom. 3. tres
Theoreticos, Practicos duos. Sub theoreticis politica esse non
potest, quia in contemplatione non acquiescit. Unde fallun-
tur, qui genus ipsi assignant scientiam. Etiam enim excusari pos-
sunt

sunt quodammodo, quia eam volunt esse scientiam practicam, tamen nulla eos cogit necessitas, ut scientiæ vocabulò abutantur, & ab ea significatione, quæ in specificandis habitibus intellectualibus recepta est, ubi practica scientia verè *σιδηρόζυλον* habetur, recedant.

§. 5. Superest ergo ut Politicam, quia practicus habitus est, vel artem statuamus vel Prudentiam. Sunt quibus placet per Artem eam definire. Et hi definiunt artem, quòd sit *ordo s. systema preceptorum exercitatione cognitorum ad finem utilem in vita*. Sed hòc ipsò, (ut alia taceamus,) demonstrant, se politicam systematicè, non ut nos proponebamus, habitualiter, accipere. Quapropter cum iis nihil est nobis negotii.

§. 6. Si artem aristotelicò sensu nuncupemus habitum effectivum, qui non ipsum hominis ultimum finem attingat, sed in medio conquiescat, facilè est intelligere, politicam non esse artem. Elevatur enim ad summum finem & elaborat, ut civilem beatitudinem societati suæ inducat: quo nomine eam Philosophus I. Nicom. 2. *κρηϊωτάτῳ καὶ μέλιστα δὲ χιτητικῶν κλέ* prædicat.

§. 7. Remotis ita habituum generibus cæteris, sola restat Prudentiæ. Quam legitimum esse Politicæ genus, vel definitio ejus evincat. Est enim *habitus cum recta ratione adivus, circa ea, quæ homini vel bona vel mala sunt*. VI. Nicom. 5. Quia in definitione nihil est, quod non possit de Politica verificari.

§. 8. Quod verò Prudentiæ sit insuper proximum genus, inde confirmatur, quia profundius in hac prædicamentali scala descendentes inter prudentiam & Politicam nullum offertur medians genus. Post prudentiã enim statim hæc tria occurrunt, Ethica, Politica, Oeconomica, tanquam species disparatæ: (sequimur hîc doctrinam quæ & Clariss. Sthalio placuit p. 17. Eth.) quarum Ethica docet, quo pacto se quisq; privatim, Politica Civitatem, Oeconomica familiam ad beatitudinem practicam perducatur.

§. 9. Ita exposuimus de genere Politices. Quæret fortasse aliquis, quid illis responsuri simus, qui generis loco partem philosoph. Practicæ nominant? Idem, quod modò laudatus

tus Sthalius p. 14. Ethicam sic definiuntibus regerit: *Et si non negemus Ethicam (Politicam) partem Philosophiae practicae esse, tamen hoc non est genus ejus, nec hoc queritur, quando de genere ejus queritur. Sciendum enim, quod, quando inquiritur in genus alicujus scientiae, tunc illa scientia absolute consideretur & non, ut est pars cujusdam, & propterea etiam pars non debet constitui genus alicujus scientiae, sed aliud quiddam, quod habet naturam magis absolutam. Hinc etsi verum sit, physicam esse partem philosophiae contemplativae, nemo tamen facile, cum definienda est physica, constituit ejus genus, partem philosophiae Theoreticae, sed aliud inquirit, quod nimirum sit scientia.*

POSITIO IV.

Differentia specifica in definitione, sumitur
1. ab Objecto, nempe Civitate. 2. à fine duplici.

EXPOSITIO.

§. 1. Duplex politicae finis est, internus & externus. Interni naturam in definitione sepit Respublica, quâ mediante ad externam devenimus. Externi rationem induit Salus Civium.

§. 2. Objectum Politices, Civitatem fecimus: quod ut germanum esse & adequatum propugnemus, sic argumentamur. *In quodcumq; politicus adequatè operatur, & cuicumq; finem suum ingenerat, illud est objectum genuinum & adequatum Politices; in Civitatem politicus operatur adequatè &c. E.*

§. 3. Major evidentiam habet ex practicarum disciplinarum natura: quæ omnes omnino in suum objectum finem, per media ad hunc consequendum facientia inducunt. Piccol. gr. 1. c. 4. Civ. philosoph. Olear. quæst. pol. illustr. decur. 1. qu. 4. ut in Ethica, Oeconomica, Jurisprud. Medicina, &c. videmus. Minor est indubitata fides. Non enim nisi in civitatem introducenda est Respublica, quæ finis Politicae internus.

§. 4. Ne verò ambiguitate vocabuli decipiamur, monemus, Civitatis nomen pluriformi acceptione gaudere. 1. enim sumitur ita, ut magnum aliquod confociatarum Re- rumpublicarum corpus comprehendat, omnesq; illi unius ejus- demq; Civitatis dicantur, quos una & eadem imperii majestas subiectos sibi per omnes imperii vel regni provincias habet, tam- etsi legibus, moribus, lingvis, atq; aliâ gentium varietate inter se differant. Et hòc modò non tantum antiquum, d. & hodiernum Romano-germanicum imperium, unius civitatis nomine com- plectitur omnes imperii provincias & regna, omnesq; status & populos qui Romanam Aquilam agnoscunt, Neufeld Disput. 4. pol. 2. Civitas iisdem legibus & moribus cœtus confociatus est, tametsi per vicos & urbes hinc inde dispersi, sejunctis laribus ac sedibus degunt. Et hòc modò Cæsar l. 1. de bello Gallico, Hel- vetiorum pagos unam vocat civitatem. 3. Jus, quod cives ha- bent, significat; hinc phrasis: civitate aliquem donare, einem das Bürgerrecht schenken. 4. Accipitur in sensu materiali tantum, pro collectione nudâ societatum, sine respectu ad illarum coor- dinationem. Et hòc modò semotis reliquis acceptionibus, Ci- vitas est objectum materiale Politices. 5. Sumitur prout for- male simul, h. e. ordinem includit, atq; adeò totum ex hominum societatibus & earum inter se & ordine civili compositum de- notat. Confer Cellar. p. m. 16.

§. 5. Ex his jam proclive erit æstimare, quatenus aliorum sententiæ de objecto politicæ ad nostram vel accedant vel inde recedant. Quas octo numeramus. Est enim 1. qui socie- tatem civilem; 2. qui confociationem hominum, ad vitam civi- lem constituendam; 3. qui statum publicum s. hominum socie- tatem ex pluribus familiis domesticis certo ordine collectum & directum ad felicitatem publicam; 4. qui civem 5. qui homi- nem quat. civiliter instruendus. 6. Qui Rempublicam 7. qui modum rectè administrandi Civitatem; 8. qui modum bene vivendi in societate Civili pro objecto Politicæ exosculantur. Hi omnes aut objecti vocem aliter atq; nos, accipiunt, pro for- mali scil. vel toto composito, vel illi absq; causa, admiscent mentionem finis externi, & alia quædam, vel id confundunt cum

actione versante circa objectum; vel objectum expriment non
fatis adæquatam; vel deniq; verbô magis quàm sensu à nobis
discrepant.

POSITIO V.

*Causa efficiens Politices multiplex assignari
potest.*

EXPOSITIO.

§. 1. Causarum genera quatuor nobis memorant Meta-
physici: Efficientem, Finem, Materiam, Formam. Politica
nostra ipsa est forma quædam accidentalis. Non ergo est, cur
peculiarem ipsi, qf. compositum quid esset, formam quæramus.
Quam ob rationem neq; materiam ex qua agnoscit. Materiam
ejus circa quam, seu objectum, nec minùs duplicem finem posit,
precedente manifestavimus. Materiam in qua, seu subjectum,
cognoscere cupientes, ad Positionem III. remittimus. Dum e-
nim ibi §. 3. politicam esse docuimus habitum intellectualem,
subjectum ejus simul, quod est intellectus hominis, indicavimus.
sola ergo, è causis, efficiens nobis exponenda superest.

§. 2. Hæc vel est principalis l. minùs principalis. Et hæc
rursum vel impulsiva l. instrumentalis. Illa verò vel remota l.
propinqua. Efficiens principalis remota DEUS est; propin-
qua, homines prudentiâ ac doctrinâ instructi. Qui vel ethnici,
vel Christiani. Horum autorum si vel sola institueremus re-
censere nomina, nimis prolixum foret. Minùs principalis cau-
sa, eaq; impulsiva vel est interna vel externa. Interna ardor
discendi: externa rerum politicarum varietas. In causis in-
strumentalibus nominamus usum, lectionem Historiarum, per-
egrinationem, conversationem cum prudentibus, boni systema-
tis comprehensionem.

POSITIO VI.

*Politica dispescitur in duas partes. Prior ob-
jectum*

*jectum ejus explicat. Posterior perpendit finem in-
ternum & media ad eum ducentia.*

EXPOSITIO.

§. 1. Definitione & causis expositis, pergimus ad hujus doctrinæ in duas partes divisionem, quæ eò melius dijudicabitur, quò magis in doles practicarum disciplinarum animo inhæserit. Bipartitam autem facimus Politicam. In priore parte politices objectum discimus, ubi à societatibus simplicibus fit progressus ad compositas, sicq; tandem ad Civitatem ipsam. In alterâ, tum finem objecto implantandum, nempe Rempublicam suis speciebus stipatam: tum media Rempublicam constituendi, administrandi & conservandi edocemur. Pars prior præcognitiva, posterior cognitiva dici potest.

§. 2. Sufficientia hujus divisionis probatu facilis est. Nam certè nihil in omni politices latifundio datur, quod hæc Divisio non exhauriat.

POSITIO VIII.

*Attributa hujus Disciplinæ sunt 1. Docilitas.
2. Utilitas & Necesitas. 3. Dignitas.*

EXPOSITIO.

§. 1. A divisione ad attributa quædam progredimur. Nemo inficias ibit hanc disciplinam gaudere docilitate. Tametsi enim putet aliquis certa de Civitate aliisque politicis rebus præcepta tradi & in ordinem redigi haut posse, contrarium tamen probatur, i. ex sufficienti enumeratione requisitorum ad constituendam disciplinam necessariorum, quæ & ipsi politicæ competunt. Ad est enim (α) certum objectum: (β) habetur certus finis: (γ) nec deest certus tractandi modus, methodus & via, & quidem non *ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν δεχῶν* i.e. à principiis ad com-

B 3

posita

posita procedens, quæ est speculativarum & aliàs syntheticus
s. compositivus nominatur ordo; sed *ὁδὸς ἀπὸ τοῦ δεξιᾶς*, h. e.
à fine ad media ducens, quæ est Activarum & aliàs analyticus s.
resolutivus vocatur modus. Cellar. p. m. 18. & 19. 2. Ab eo quod
minus est probabile. Si enim jurisprudentiam, in qua major
rerum & actionum occurrit varietas & perplexitas, quàm in Po-
litica, coherentibus præceptis describi, certisq; regulis, metis &
cancellis includi posse, sperare nos jubent quidam, quorum &
conatus in propatulo sunt: multò magis Politica, quæ tantam
rerum varietatem non habet, in artis formam cogi poterit. 3. à
toto: si enim tota philosophia ordinem tradendi admittit, quid-
ni etiam politica, quæ pars est philosophiæ? 4. Ex effectu: si-
quidem non parvus autorum Catalogus reperitur, qui Politicæ
systemata scripserunt, inter quos ipse philosophorum phospho-
rus Aristoteles primas tenet.

§. 2. Inter alia autem hujus præcepta exosculamur illud
effatum I. Nicom. 3. *Satis hac de re dictum existimetur, si perinde
explicatum fuerit, ac subjecta materia postulat. Nam exacta tra-
ditio non simili modò in unoquoq; genere exquirenda est, quemad-
modum neq; in artium opificiis: cum eruditi sit eatenus exactam in
unaquaq; re explicationem requirere, quæ rei natura patitur.* Ad
majorem tamen rei declarationem distingvimus inter præcepta
probabilia & apodictica, inter *ἀνεπίθετα* theoreticam & practicam,
inter politica præcepta & præceptorum istorum applicationem
s. exercitium. Wendeler. p. 502. Liebenthal. p. m. 6. Olear. quæst.
illustr. Disp. 1. quæst. 2.

§. 3. Utilitas politicæ ac necessitas (combinamus easdem,
cum altera qf. ex altera fluat & adstruenda sit) nequit in dubium
trahi, sive sacram theologiam, sive Jurisprudentiam respiciamus,
Quid enim? si heterodoxi à regimine politico ad Ecclesiasticam
jurisdictionem argumententur, poteritne Theologus non instru-
ctus politicis eos refutare? Num potest idem sufficienter judi-
care an politica scripturæ sit contraria nec ne? an usuræ sint li-
citæ? an pœnæ exaggerandæ? an lupanaria concedenda? an
munia Magistratum: an modus contractuum commerciorumq;
tolerandus? non habens politicæ notitiam? Quid? ipse sacer

Codex

Codex politicis abundat, quæ nullò modò queunt dextrè explicari & applicari ab eo, qui nescit politicam. Hinc in propatulo est hujus disciplinæ necessitas & utilitas apud Theologos.

§. 4. Quantum verò conducibilitatis conferat Jureconsultis, si enarrarem, illud fortean consequeretur, quod impingitur iis, qui ortò jam Sole, facem accendere volunt. Distingvimus tamen inter homines dictarum facultatum accuratos & non accuratos. it. inter necessitatem simplicem & hypotheticam. vide Avenar. Colleg. Polit.

§. 5. Dignitatem docent innumera Autorum, quibus hanc disciplinam ornavère encomia. v. Stebenthal Pol. proem. disp. 1. inter quæ illud Aristotelis eminent, vocantis eam *maximè architectonicam*, quod & suprâ, §. 6. Pos. III. retulimus. Hoc tantùm observetur, imperare illam non sapientiæ, sed pro sapientiâ. VI. Nic. ult.

§. 6. Atq; sic de natura & Constitutione Politices dixisse sufficiat. Gloria sit Patri, Filio & Spiritui Sancto.

F I N I S.

DD A 6358

ULB Halle 3
002 920 387

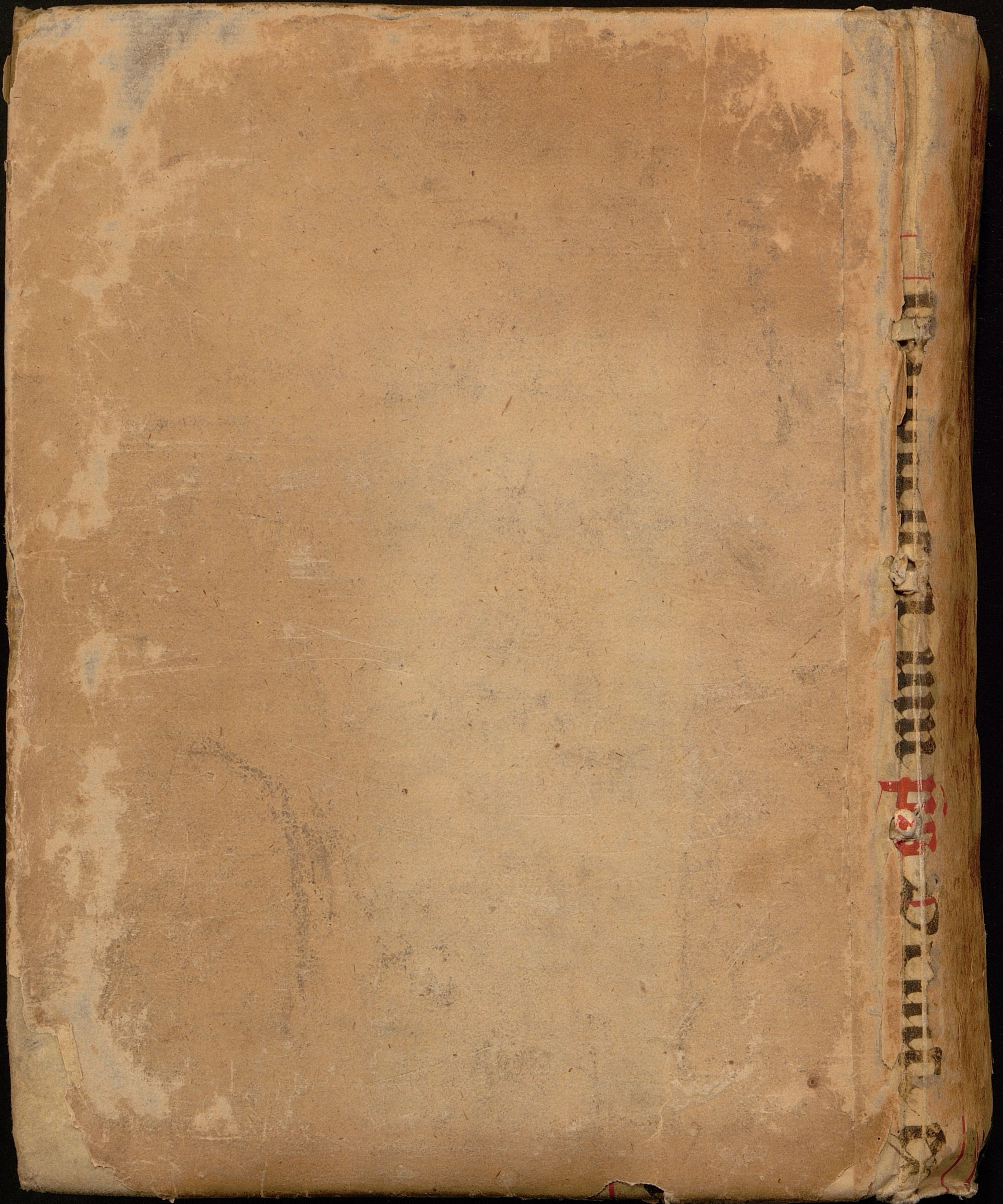
Sb.

107

Reho ✓

51A

Vertical text on the spine edge, likely a title or author name, written in a Gothic script. The text is partially obscured by wear and tear. A prominent red initial letter 'F' is visible, followed by black letters. The text appears to be 'F...'. The spine also shows signs of traditional binding with visible stitching or cords.

DISPUTATIO
De
NATURA ET CON-
STITUTIONE POLITICES.

Quam
In Inclyta Philurea
DEO favente & Celeberrimò Facultatis Philosophicæ
Collegiò indulgente
P R Æ S I D E
Virò Excellentiss. Clarissimoq;
DN. M. JACOBO THOMASIO,

Dialectices Philippeæ Professore celeberrimò,
Facultat. Philosophicæ Adessore & Collegii
minor. Princip. Collegiato.

Dn. Præceptore, Promotore ac Fautore suo colendò
Publicæ placidæq; Eruditorum Disquisitioni
submittit

JOHANNES CHRISTIANUS VILIZ,
Qvedlinburgensis Saxo.
A. & R.

Ad diem 12. Februarij
H. L. Q. C.
ANNO MDC LIX.

—————
L I P S I Æ
Typis Hæred. Colerianis.